4-ДӘРІС

Экологиялық сараптама, аудит, стандарттау және сертификаттау

Қоршаған орта сапасын бағалау және экологиялық талаптардың орындалуын қамтамасыз ету

Экологиялық бағалау — ықтимал зиянды алдын ала анықтаудың және өндірістің жауапкершілігін арттырудың құралы.

КІРІСПЕ

Дәрістің мақсаты мен негізгі бағыттары

Мақсат: сараптама, аудит, стандарттау және сертификаттау тетіктерінің мәнін, міндеттерін және қоршаған ортаны қорғаудағы рөлін түсіндіру.

01

Экологиялық сараптама

Жобалардың экологиялық талаптарға сәйкестігін бағалау.

02

Экологиялық аудит

Кәсіпорын қызметі мен экологиялық тәуекелдерін тексеру.

03

Стандарттау

Сапа көрсеткіштері мен талаптарды жүйелеу.

04

Сертификаттау

Белгіленген талаптарға сәйкестікті растау.

Негізгі сұрақ: экологиялық қауіптерді жобалау, пайдалану және өнімді бағалау кезеңдерінде қалай басқаруға болады?

Экологиялық сараптама дегеніміз не?

Мәні

Экологиялық сараптама — белгіленген объектілерге қатысты құжаттаманы экологиялық талаптар тұрғысынан қарау және негізделген қорытынды жасау тетігі.

Алдын алу қағидаты: зиян туындамай тұрып қауіптерді бағалау

Негізгі мақсаттар

- Адам денсаулығы мен табиғи ортаны қорғау
- Жобалық шешімдердің сәйкестігін тексеру
- Ықтимал теріс салдарды анықтау

Экологиялық сараптама инженерлік, технологиялық және ұйымдастырушылық шешімдердің экологиялық негізділігін тексеруге бағытталады.

Мемлекеттік және қоғамдық сараптама

МЕМЛЕКЕТТІК

Уәкілетті мемлекеттік құрылым

Заңда айқындалған объектілер мен құжаттардың экологиялық талаптарға сәйкестігін бағалайды.

- Құқықтық рәсім және қорытынды
- Құзырет пен белгіленген тәртіп

ҚОҒАМДЫҚ

Коммерциялық емес ұйымдардың комиссиясы

Қоршаған орта мен азаматтардың денсаулығын сақтау жөніндегі қоғамдық мүдделерді қарайды.

- Ерікті негізде өткізіледі
- Қоғамдық пікір мен ұсынымдар

Нормативтік негіз: ҚР Экология кодексі (2021), мемлекеттік және қоғамдық экологиялық сараптама туралы нормалар. 1997 жылғы жеке заң 2007 жылы күшін жойған.

САРАПТАМАНЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Экологиялық сараптаманың логикалық кезеңдері

01

Материалдарды дайындау

Жоба, техникалық деректер және ықпал туралы ақпарат.

02

Толықтығын тексеру

Құжаттаманың жеткіліктілігін қарау.

03

Талдау

Әсерлерді, тәуекелдер мен қорғау шараларын бағалау.

04

Қорытынды

Экологиялық талаптарға сәйкестік жөніндегі шешім.

Қоршаған ортаға әсерді бағалау (ҚОӘБ) ықтимал әсерді зерттейді; экологиялық сараптама белгіленген құжаттаманы құқықтық және экологиялық талаптар тұрғысынан қарайды.

Кезеңдер оқу мақсатында жинақталған; нақты рәсім құжат пен қызмет санатына байланысты.

Экологиялық аудит: мақсаттары және бағалау нысандары

Аудиттің негізгі мақсаты

Кәсіпорынның экологиялық талаптарды сақтауын бағалау, тәуекелдерді анықтау және экологиялық қауіпсіздікті жақсарту жөнінде ұсынымдар әзірлеу.

Талдауға алынатын деректер

- Шығарындылар, төгінділер және қалдықтар есебі
- Өндірістік технологиялық процестер
- Өндірістік экологиялық бақылау
- Қызметкерлер даярлығы және құжаттама

Аудит — тәуелсіз бағалау; мониторинг — қоршаған орта көрсеткіштерін жүйелі бақылау. Екеуі бірін-бірі толықтырады.

Аудитті жүргізу және кәсіпорынның міндеттері

Аудит барысы

1. Жоспар мен бағалау өлшемдерін келісу
2. Есептер мен рұқсаттарды зерттеу
3. Объектіні қарау және қажет өлшеулер
4. Тәуекелдерді бағалау, қорытынды беру

Аудиттелетін субъект

Аудиторға толық және дұрыс ақпарат береді, объектіге қолжетімділік пен жұмыс жағдайларын қамтамасыз етеді, шарт бойынша міндеттерін орындайды.

Нәтиже: тәуекелдер тізбесі және жақсарту шаралары.

Аудиттің міндетті немесе ерікті жүргізілуі заңда көзделген негіздерге байланысты.

Экологиялық стандарттау және сертификаттау

СТАНДАРТТАУ

«Қандай талап қойылады?»

Өнімге, процеске, қызметке немесе басқару жүйесіне қатысты бірыңғай талаптар, көрсеткіштер мен өлшеу тәсілдерін жүйелеу.

- Сапа критерийлері
- Құжатталған әдістер

СЕРТИФИКАТТАУ

«Талапқа сай ма?»

Белгіленген талаптарға сәйкестікті бағалау және тиісті тәртіппен ресми растау процесі.

- Сәйкестікті растау
- Өнімдер мен технологиялар

Стандарттау бағалау өлшемін белгілейді, сертификаттау сәйкестіктің расталуын қамтамасыз етеді.

Сертификаттау барлық жағдайда міндетті дегенді білдірмейді: талаптар нақты өнімге және қолданылатын техникалық реттеуге тәуелді.

Сертификаттау объектілері және қалдықтарды басқару

Табиғи орта

Қоршаған орта компоненттерінің жай-күйі мен сапа көрсеткіштері.

Ластану көздері

Өндірістегі шығарындылар, төгінділер және басқа ықпалдар.

Өнімдер мен технологиялар

Табиғатты қорғауға арналған шешімдер және экологиялық ақпарат.

Қалдықтарға назар

Қалдықтардың зиянды әсерін азайту, есепке алу, сұрыптау және қосымша шикізат ретінде пайдалану мүмкіндігін қарастыру.

Талап бұзылғанда

Міндетті экологиялық немесе техникалық талаптарға сәйкес келмейтін өнімге заңда көзделген шектеулер қолданылуы мүмкін.

Көрсетілген объектілер бастапқы дәрістегі оқу жіктемесінен ықшамдалып берілді.

Жылу электр орталығын экологиялық бағалау мысалы

1

Сараптама

Жаңғырту жобасының ықтимал әсерін және құжаттамасын қарастыру.

2

Аудит

Шығарындылар есебі мен бақылау жүйесін талдау.

3

Стандарт

Өлшеу әдістері мен белгіленген талаптарды қолдану.

4

Сәйкестік

Жабдық пен өнімге қатысты талаптарды растау.

Бақылау сұрақтары

1. Мемлекеттік және қоғамдық сараптаманың айырмашылығы қандай?
2. Экологиялық аудит қандай деректерді пайдаланады?
3. Стандарттау мен сертификаттау нені білдіреді?

Негізгі қорытынды

Сараптама, аудит, стандарттау және сертификаттау — экологиялық тәуекелді төмендетудің өзара байланысты, бірақ әртүрлі тетіктері.

Дереккөздер: бастапқы 4-дәріс; ҚР Экология кодексі (2021, кейінгі өзгерістермен); «Әділет» АҚЖ. «Экологиялық сараптама туралы» 1997 ж. заңның күші 2007 ж. жойылған.